SPORT EESTIS

Laia tänava võimla Tartus avati 1890. aastal

Tartru ülõpilaste vehkleministund (XIX sajandi lõpp)

Legendaarne **Leopold Tõnson**, kergejõustikupioneer ja spordijuhte, Eesti Olümpiakomitee asutajaid ja Kadrioru staadioni rajajaid

Jalgrull oli esimesel iseseivusperioodil kahtluseta üks populaarsemaid spordialasid Eestis

Alfred Neuland – Eesti esimene olümpiavõitja (kuldmedal Antverpenniir 1920)

1922. aastal korraldati Tallinnas tõstmise MM-võistlused. Eestlased esinesid seal äärmiselt edukalt, võites kogusti 3 kuldmedali (**Alfred Neuland, Saul Hallap, Harald Tammer**)

Ajalooline **Tamme staadioni tribüünihoone** Tartus oli arhitekt **Arnold Matteuse** looming

Maleteaatrimeister **Paul Keres** jõudis tippmängijate hulka juba noorukina iseseivas Eestis, kuid tema karjäär jätkus edukalt ka Nõukogude Liidus. Kaua püüs Keres maailma maletajana nr 2, kuid maailmameistriks tõusu tal siiski ei õnnestunud. Selleginõudest on Keres aga kogunu seitsmekordne maleolümpia võitja!

1962. aastal avatud **Kalevi spordihallist** sai pikkadeks aegadeks Eesti esindusaal

Aavo Pikkuus – üks Eesti tähejalgratturid, olümpiavõitja Montrealist 1976

Souli olümpiavõitjate **Erika Salumäe** ja **Tõnu Sõeku** vastuvõtt Tallinnas Raekoja platsil muutus vägevaks rahvapeoks (1988)

Kahevõistleja **Allar Levandi** võitis pronksmedali 1988. aasta Calgary talimängudel ja oli 1992. aastal Albertville'is 6. kohaga Eesti delegatsiooni edukaim

Ralliõitja **Markko Märtin** tõestas järjekordselt eestlaste lähtekohtumise, jõudes oma raskel sõidal maailma absoluutsese tippu

2005. aasta andis Eestile esimese kergejõustiku maailmameistri. Pildil õnnitleb võitjat edukõige maailmameister **Andrus Värnik** (vasakul) kettahõõgja **Gerd Kanter**, kes 2007. aastal ka ise maailmameistriks krooniti

Eestisse jõudis nüüdisaegne sport XIX sajandil. Teedrajava tähendusega oli siin 1802. aastal Tartus taasavatud ülikooli roll, peagi tekkisid ka esimesed spordiseltsid. Esimestena loodi baltisaksa võimlemisseltsid Tallinnas (1863) ja Tartus (1864), esimese ametlikult registreeritud eestlaste spordiühendusena alustas 1896. aastal tegevust Saadjärve Jalgratta Sõitjate Selts.

Stockholm 1912. XX sajandi alul kuulusid siinsete populaarsemate spordialade hulka raskejõustik, jalgrattasõit, võimlemine, sõudmine, uisutamine, kergejõustik, ujumine, suusatamine. Algas kohaliku spordielu tõhus organiseerumine, üha rohkem tunti huvi mujal maailmas toimuva vastu. Esimene suur rahvusvaheline spordisündmus, mis Eestis tõsise vastukaja tekitas, olid 1912. aasta Stockholmi olümpiamängud. Esmakordselt osalesid olümpial ka Eestist pärit sportlased, seda küll Venemaa esinduse koosseisus. Edukaimaks osutus keskkaalus osalenud kreeka-rooma maadleja Martin Klein, kes võitis hõbemedali.

Iseseisev Eesti. Omariikluse saavutamise järel asutati Eestis kiiresti riiklikud spordistruktuurid. Kaalukas samm sellel teel astuti 1919. aastal Tallinnas toimunud I spordikongressil, kus otsustati spordi keskorganisatsiooni loomine, tulevikus olümpiakomitee loomine ja Antverpeni olümpiamängudel osalemine (selleks saadi hiljem Pierre de Coubertini isiklik heakskiit!). Eesti Olümpiakomitee ametliku asutamiseni jõuti 1923. aastal.

Iseseisva riigi tingimustes toimus spordielu vaikne, kuid kindel areng. Rajati uusi spordibaase (esimese täismõõtu spordiareenina avati 1926. aastal Kadrioru staadion), hakati koolitama spordispetsialiste (1928. aastal loodi Tartu Ülikooli juurde Kehalise Kasvatuse Instituut), asutati uusi seltse. Agaralt osaleti rahvusvahelistel võistlustel, kusjuures edukamateks aladeks osutusid maadlus, tõstmine, laskesport ja kergejõustik.

Nõukogude aeg. Aastail 1940-1991 kuulus Eesti Nõukogude Liidu koosseisu. Sellesse aega mahtus mõndagi. Senine Eesti spordisüsteem paisati segi, seltsid asendusid spordiühingutega, paljud sportlased hukkusid sõjas, paljud langesid nõukogude repressioonide ohvriks, paljud põgenesid kodumaalt. Pikkade aastate vältel pidid eestlased olümpiamängudel osalemiseks selga tõmbama võõra riigi dressi. Kuid kodune spordielu arenes edasi, treenimisvõimalused paranesid ja spordi juurde tuli aina rohkem inimesi. Suures riigis pööratu spordi arendamisele suurt tähelepanu, ühtlasi nähti Eestis spordis head võimalust tugevama rahvustunde alalhoidmiseks. Eestlaste edualade hulka kuulusid endiselt kergejõustik, maadlus ja tõstmine, kuid siia nimekirja lisandus aina uusi tulijaid – jalgrattasport, vehklemine, pallimängudest eelkõige korvpall jne.

Taasiseseisev Eesti. 1980. aastate lõpul alanud ühiskondlikud muutused kulmineerusid Eesti taasiseseisvumisega 1991. aastal (veidi varem, 1989. aastal, oli taaskäivitatud Eesti Olümpiakomitee tegevus). Uus aeg andis uued võimalused ja Eesti liitus kiiresti rahvusvahelise spordieluga – juba 1992. aasta alul osalesid meie sportlased Albertville'i taliolümpiamängudel.

Tänaseks on meie spordiinimestes alati olemas olnud entusiasm omandanud uue professionaalse mõõtme. Eestlased ei ole mitte enam lihtsalt sporti hindav ja armastav, vaid ka kõige kõrgemal tasemel kaasa mängimiseks piisavalt teadmisi ja oskusi omav rahvas.

EESTI OLÜMPIAAKADEEMIA

EESTI SPORDIMUUSEUM

OLÜMPIA JA MÄNGUD: PIDU MEIS ENESTES